

KALENTERIMAAILMAN KUULUMISIA No 6 * Syksy 2000

JUHLITAANKO SIBELIUSTA?

KORKEIN OIKEUS
VAHVISTI NIMIPÄIVIEN
TEKIÄNOIKEUDEN S. 2

LASTENPÄIVÄN PAIKKA
MUUTTUU S. 2

KALWA, RUTA JA NE
MUUT SUOMALAINIMET
S. 3

UUDET PYHÄNNIMET
KÄYTTÖÖN ADVENTTINA
S. 3

TORI- JA MARKKINA-
TIEDOT KERÄTÄÄN
UUDELLA TAVALLA S. 4

Jean Sibeliuksen syntymäpäivää 8.12. on useaan otteeseen ehdotettu liputuspäiväksi ja suomalaisen musiikin merkkipäiväksi. Ehdottajien mielestä suomalaista kirjallisuutta ja suomen kieltä juhlitaan kalentereissa jo niin paljon, että nyt olisi musiikin vuoro.

Asia sai uuden käänteen viime talvena, kun suomalaiset musiikkipiirit esittivät toisenlaisen ehdotuksen: suomalaisen musiikin päiväksi tulisikin valita maaliskuun 11. päivä. Vuonna 1882 tuona päivänä perustettiin Helsingfors Musikförening, jonka tehtäväksi tuli musiikkiopiston perustaminen. Musiikkiopistosta tuli myöhemmin Sibelius-Akatemia.

Musiikkipiirien mukaan suomalaisen musiikin päivää ei tulisi kytkeä yhteen henkilöön, vaan päivän tulisi muistuttaa siitä, että suomalaista musiikkia edustavat niin vakavan kuin kevyen musiikin tekijät ja esittäjät. Ehdotuksen allekirjoittajina on seitsemän musiikkijärjestöä Sibelius-Akatemiasta Suomen Puhallinorkesteriliittoon.

Sisäasiainministeriön, Suomalaisuuden liiton ja Yliopiston almanakkatoimiston edustajat pitivät viime keväänä neuvottelun Sibeliuksen juhlimisesta ja totesivat, että uudessa sekavassa tilanteessa on syytä jäädä odottavalle kannalle. Siksi Sibeliuksen päivää tai muuta suomalaisen musiikin päivää ei vielä merkitä kalentereihin eikä varusteta lipunkuvalla.

Helsingin yliopisto on päättänyt, että vuoden 2002 almanakan merkkipäiviin tehdään vain yksi muutos: lastenpäivän paikka vaihdetaan (ks. s. 2). ☺

Kalenterimaailman kuulumisia ISSN 1455-8823
Almanakkatoimiston tiedotuslehti ilmestyy 2 kertaa vuodessa
Vastaava toimittaja Heikki Oja
Julkaisija Helsingin yliopiston Kehityspalvelut Oy,
Yliopiston almanakkatoimisto
PL 14 (Kopernikuksentie 1), 00014 Helsingin yliopisto
Puh. (09)1912 2942 Faksi (09)1912 2917
Sähköposti almanakka@helsinki.fi
Internet <http://almanakka.helsinki.fi>
Tekstin lainaaminen on sallittua jos lähde mainitaan.

LASTENPÄIVÄN PAIKKA MUUTTUU

Lastenpäivää on Suomessa vietetty lokakuun ensimmäisenä maanantaina, mutta vuodesta 2002 alkaen käytäntö muuttuu ja lapsille omistettu päivä on marraskuun kahdeskymmenes.

Tähänastinen lastenpäivän paikka perustuu Suomen Unicef-yhdistyksen aloitteeseen vuodelta 1991. Tällöin Unicef-yhdistys esitti, että kalenteriin merkittäisiin kansainvälinen lastenpäivä. Jo joulukuussa 1954 YK:n yleiskokouksen julkilausuma kehotti kaikkia jäsenvaltioita viettämään lokakuun ensimmäistä maanantaita kansainvälisenä lastenpäivänä.

Unicef-yhdistyksen ehdotuksen mukaisesti Helsingin yliopisto päätti, että vuoden 1993 almanakasta alkaen lastenpäivä merkitään kaikkiin kalentereihin. Lastenpäivää on 90-luvulla vietetty milloin enemmän, milloin vähemmän aktiivisesti.

Kansainvälinen käytäntö on 1990-luvulla hieman muuttunut, ja tärkeämmäksi lastenpäiväksi on

kohonnut lapsen oikeuksien päivä 20.11. Päivämäärä juontuu alun perin vuodelta 1959, jolloin saatiin aikaan ensimmäinen lapsen oikeuksien julistus. Se oli hyvin yleisluontoinen eikä se sitonut valtioita oikeudellisesti. Siksi Puola ehdotti 1979, että sen tilalle valmisteltiin uusi sitovampi julistus.

Kymmenvuotisen työn jälkeen uusi lapsen oikeuksien sopimus hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa 20.11.1989. Sopimus pitää sisällään eri valtioiden näkemyksen siitä, mitä lapsen oikeuksia tulee kunnioittaa. Lapsen oikeuksien sopimus on sen ratifioineita valtioita sitova asiakirja, jonka noudattamista valvoo sitä varten asetettu kansainvälinen komitea. Valtiot ovat velvollisia raportoimaan komitealle tilanteestaan.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on 1980-luvulta alkaen ehdottanut lapsen oikeuksien päivän merkitsemistä almanakkaan. Syksyllä 1999 myös Suomen Unicef-yhdistys ehdotti päivän merkitsemistä.

Helsingin yliopistossa todettiin, että almanakkaan voidaan merkitä vain yksi lapsille omistettu päivä. Koska nykyisin lapsen oikeuksien päivä katsotaan tärkeämmäksi kuin kansainvälinen lastenpäivä, sovittiin lastenpäivän siirrosta.

Virallisen päätöksen teki Helsingin yliopisto syyskuun 2000 lopussa. Päätöksen mukaan vuodesta 2002 alkaen kansainvälinen lastenpäivä poistuu almanakoista ja tilalle tulee lapsen oikeuksien päivä, jota siis vietetään kiinteällä päivämäärällä marraskuun 20. päivänä.

Niissä kalentereissa, joissa on tilanpuutetta, voidaan almanakatoimiston suosituksen mukaan lapsen oikeuksien päivästä käyttää myös nimitystä lastenpäivä. Ruotsinkielinen nimitys lapsen oikeuksien päivälle on barnkonventionens dag, ja tilanpuutteessa kalentereissa voidaan käyttää muotoa barndagen. ☺

KORKEIN OIKEUS VAHVISTI NIMIPÄIVIEN LUETTELOSUOJAN

Nimipäivien tekijänoikeus on nyt katsottu korkeinta oikeutta myöten. Aiemmin kärjäoikeus ja hovioikeus ovat vahvistaneet, että nimipäiväluettelolla on tekijänoikeussuoja, ja nyt korkein oikeus asettui samalle kannalle.

Kiistan osapuolina ovat Helsingin yliopisto ja Aller Julkaisut Oy. Aller julkaisi heti almanakkaerioikeuden päätyttyä, vuoden 1995 alussa, kalenterin, jossa oli luvatta käytetty Helsingin yliopiston nimipäivälistaa. Yliopiston almanakkatoimisto lähetti Allerille hinnastonsa mukaisen laskun. Aller kieltäytyi maksamasta laskua, koska yhtiön asianajajan mukaan nimipäivillä ei ole tekijänoikeutta.

Helsingin yliopiston Kehityspalvelut Oy, jolle tekijänoikeuden valvonta oli siirretty, haastoi Aller Julkaisut Oy:n oikeuteen. Kärjäoikeus antoi tuomionsa marraskuussa 1996. Aller Julkaisut valitti tuomiosta hovioikeuteen, joka antoi oman tuomionsa tammikuussa 1998. Molemmissa tuomioissa vahvistettiin tekijänoikeus ja määrättiin Aller Julkaisut Oy maksa-

maan lasku sekä oikeudenkäyntikulut.

Aller Julkaisut Oy halusi saada asiasta vielä korkeimman oikeuden näkemyksen, ja yhtiölle myönnettiin valituslupa tammikuussa 1999. Korkein oikeus käsitteli asiaa viime talvena ja antoi tuomionsa 9.5.2000 (diaarinumero S98/423).

Korkeimman oikeuden tuomiossa todetaan, että nimipäiväluettelo on tekijänoikeuslain 49 §:n 1 momentissa tarkoitettu luettelo, jossa on yhdistelty suuri määrä tietoja. Edelleen todetaan, että nimipäiväluettelon vahvistamisessa Helsingin yliopisto ei ole toiminut viranomaisena eikä kyse ole siis ollut tekijänoikeuslain 9 §:ssä tarkoitettusta julkisen elimen päätöksestä tai lausunnosta.

Korkeimman oikeuden tuomiolauselma on siten, että hovioikeuden tuomion lopputulosta ei muuteta ja Aller Julkaisut Oy velvoitetaan suorittamaan Helsingin yliopiston Kehityspalvelut Oy:lle korvaukseksi vastauskuluista 7000 mk. ☺

KALWA, RUTA JA NE MUUT KAUNIIT SUOMALAISET NIMET

Internetin epäluotettavuudesta saimme hyvää näyttöä esimerkiksi Sydneyn olympialaisten aikoihin. Verkkoon saattoi panna mitä tahansa huhuja ja arveluja, ja ne levisivät heti kulovalkean tavoin.

Nimipäivärintamalla vallitsee verkossa yhtä villi tilanne. Amerikkalainen www.babyzone.com palvelee äitejä ja isiä sijoittamalla verkkosivuilleen nimipäivälistoja eri maista. Jos muiden maiden listat ovat samaa tasoa kuin pohjoismaiden listat, on sivuilla todella "kaiken maailman listoja"!

Selataanpa vähän Suomen luetteloa. Pojille suositeltavia etunimiä ovat mm. Heikkinen, Jarvi, Maki, Niles ja Seppanen. Tytöille taas suositellaan sellaisia kauniita nimiä kuin Anttiri, Jaakkina, Kalwa, Russu ja Ruta.

Oheisessa taulukossa on näytettä BabyZonen keksimistä suomalaisnimistä sieltä lennokkammasta päästä. Löytyisikö tästä uutta nimimuotia niille suomalaisäideille, joille tavalliset allakkanimet eivät kelpaa? Esimerkiksi pojalle Valkoinen Talo ja tytölle vaikkapa Russu Katrikki?

Almanakkatoimisto tarjosi keväällä BabyZonelle todellisia suomalaisia nimilistoja, mutta tarjouseen ei tartuttu. Tänä syksynä listoja on kuitenkin korjattu ja oudoimmat nimet poistettu. ☺

Sopisiko lapselle nimeksi Russu? (Kuva Arja Latvala)

BabyZonen nimillistä viime keväältä. Sittemmin listaa on muutettu.

Miesten nimet mm.

Eikki
Heikkinen
Jarvi
Joki
Joosep
Kaarl
Kal
Kivi
Maki
Mustanen
Niles
Paaveli
Rikkard
Seppanen
Talo
Valkoinen
Yjo

Naisten nimet mm.

Anttiri
Ingria
Jaakkina
Janne
Kalwa
Katrikki
Katrina
Kerrttu
Mijam
Rikka
Russu
Ruta
Rute

Uudet Pyhännimet käyttöön adventtina

Monet almanakkatoimiston asiakkaita ovat ihmetelleet, kun vuoden 2001 kalenterimallissa on aivan uudenlaisia pyhännimiä. Sieltä löytyy mm. apostolien päivä, uskonpuhdistuksen muistopäivä ja valvomisen sunnuntai, joita ei aikaisemmin ole näkynyt suomalaisissa kalentereissa.

Uudet pyhännimet perustuvat kirkolliskokouksen viimevuotiseen päätökseen. Kirkko päätti toukokuussa 1999 ottaa käyttöön uusitun kirkkokäsikirjan, johon sisältyvät myös uusitut pyhännimet. Osa vanhoista nimistä (mm. septuagesima- ja seksagesimasunnuntai tai rukoussunnuntai)

jätetään kokonaan pois käytöstä, ja toisaalta vuoden varrelle tulee uusia pyhäpäivien nimiä.

Muutokset astuvat voimaan adventtina 2000, jolloin alkaa uusi kirkkovoosi. Kaikissa almanakkatoimiston päivälistoissa ja kalenterimallissa vuodelle 2001 uudet nimet on otettu huomioon. ☺

ALMANAKAN TORI- JA MARKKINATIEDOT KERÄTÄÄN NYT UUDELLA TAVALLA

Tori- ja markkinapäivätietojen kerääminen Yliopiston almanakkaan on jo usean vuoden ajan kangerrellut. Vanhan perinteen mukaisesti tiedot on almanakkaan saatu kauppa- ja teollisuusministeriöstä, joka on puolestaan kerännyt ne lääninhallituksilta.

Lääninhallitukset eivät ole kuitenkaan enää halukkaita hoitamaan listojen kokoamista, koska markkinoiden luvanvaraisuus on loppunut jo noin kaksikymmentä vuotta sitten eivätkä lääninhallitukset katso enää listojen keräämisen kuuluvan heille. Viime vuosina lääninhallituksilta saadut listat ovat olleet jo hyvin puutteellisia, ja almanakan kustantaja on joutunut itse täydentelemään niitä.

Lähettyessään vuoden 2001 tori- ja markkinapäivälistan yliopiston almanakkatoimistoon maaliskuussa 2000 kauppa- ja teollisuusministeriö pyysi, että yliopisto hoitaisi jatkossa listan kokoamisen itse.

Almanakkatoimisto ryhtyi neuvottelemaan listojen kokoamisesta Tori- ja markkinakaupan palvelukeskuksen kanssa, joka on jo usean vuoden ajan koonnut itselleen huomattavasti Yliopiston almanakkaa perusteellisemmat listat. Palvelukeskus julkaisee nykyään Suomen tapahtumakalenteri -nimistä kirjaa, jos-

sa on vuosittain tarkkoja tietoja torikaupasta, markkinoista ja monista muista myyntitapahtumista.

Toukokuussa 2000 allekirjoitettiin sopimus tori- ja markkinatietojen kokoamisesta Helsingin yliopiston ja Tori- ja markkinakaupan palvelukeskuksen välillä. Jo vuoden 2001 almanakan tiedot on tarkistettu ja täydennetty Tori- ja markkinakaupan palvelukeskuksessa, ja vuoden 2002 almanakasta lähtien tiedot ovat kokonaan sen keräämät.

Uusi käytäntö merkitsee sitä, että Helsingin yliopisto saa jatkossa käyttöönsä entistä täydellisemmät ja luotettavimmat listat maamme toripäivistä ja markkinatapahtumista. Koska listat saadaan myös sähköisessä muodossa, ne ovat entistä helpommin käytettävissä. Kuka tahansa kalenterinjulkaisija voi ostaa uudet listat omaan kalenteriinsa yliopiston almanakkatoimistosta. Vuoden 2002 listat valmistuvat loppukeväällä 2001.

Vuoden 2002 tapahtumatietoja voi lähettää Tori- ja markkinakaupan palvelukeskukseen osoitteella PL 12, 29201 Harjavalta, puh. (02) 6740 400, faksi (02) 6746 447, sähköposti tmk@markkina.net, internet www.markkina.net. ©

TULOSSA PÄIVIEN KIRJA

Viime syksynä ilmestyi Aikakirja, ja tänä syksynä tulee Päivien kirja. Sami Feiring Atlasmediasta ja Heikki Oja Yliopiston almanakkatoimistosta ovat yhdistäneet voimansa ja koonneet 400-sivuisen kirjan, jossa esitellään päiväkohtaista tietoutta vuoden joka päivälle. Nimipäivät, merkkipäivät, syntyneet ja kuolleet, tärkeimmät tapahtumat. Päivien kirja ilmestyy marraskuussa Otavan kustantamana.

